

STYRETS ÅRSBERETNING 2017

VEST-AGDER-MUSEET IKS – formål og organisasjonsform

Grunnlaget for virksomheten

Vest-Agder-museet IKS er et kulturhistorisk museum som ved utgangen av 2017 bestod av elleve avdelinger/besøkssteder lokalisert i Flekkefjord, Farsund, Hægebostad, Lindesnes, Mandal, Kristiansand og Vennesla.

Vest-Agder-museet er organisert som et interkommunalt selskap med formål å organisere innsamling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av kulturhistorien i Vest-Agder. Museet har ansvar for drift og forvaltning av de samlinger og anlegg som er konsolidert i selskapet. Deltakere i selskapet er Vest-Agder fylkeskommune og kommunene i Vest-Agder. Eierandel og deltakeransvar er fordelt slik:

Vest-Agder fylkeskommune 50/100

Kristiansand kommune 20/100

Flekkefjord, Farsund, Mandal og Vennesla kommune 5/100 hver

Sirdal, Kvinesdal, Lindesnes, Hægebostad, Audnedal, Lyngdal, Åseral, Marnardal, Søgne og

Songdalen kommune 1/100 hver

Museet skal bidra til at de deltakende kommunene får et godt museumstilbud.

Fra januar 2016 overtok Vest-Agder-museet ansvaret for formidlingen ved Tingvatn fornminnepark og besøkssenter i Hægebostad gjennom en avtale om kjøp av tjenester.

D/S Hestmanden ble fra samme tidspunkt konsolidert med Vest-Agder-museet, og skipet ble i juni 2017 åpnet som Norsk krigsseilmuseum - Norges nasjonale minnesmerke over krigsseilere i to verdenskriger.

I tillegg til de geografiske avdelingene kommer felles administrasjon og felles fagseksjon som har kontorer i Vestre Lasarett på Odderøya i Kristiansand. Både fagseksjonen og administrasjonen arbeider på tvers i museet, med felles faglige satsninger og administrative rutiner.

Representantskap og styre

Representantskapet er Vest-Agder-museets høyeste myndighet. De deltakende kommuner og fylkeskommunen utøver sin myndighet i selskapet gjennom dette organet. Representantskapets medlemmer og varamedlemmer velges for 4 år i henhold til den kommunale valgperioden. Det kan foretas nyvalg i perioden. Representantskapet har 16 medlemmer, 1 medlem fra hver deltakerkommune og 1 medlem fra Vest-Agder fylkeskommune. Terje Damman er valgt som representantskapets leder for perioden 2016 - 2019, med Margrethe Handeland som nestleder. Det ble avholdt 2 representantskapsmøter i 2017 - 16. mars og 24. november.

Vest-Agder-museet har et styre på 9 medlemmer med personlige varamedlemmer.

7 velges av representantskapet og 2 velges av de ansatte. Valgperioden er 4 år, tilsvarende den kommunale valgperioden. For ansattrepresentantene er valgperioden 2 år. Representantskapet valgte i 2016 følgende styre i Vest-Agder-museet:

Styremedlemmer	Personlige varamedlemmer
Toril Runden – styreleder	Inge Eikeland
Sally Vennesland – nestleder	Rune André Sørtveit Frustøl
Egil Normann Eek	Kai Steffen Østensen
Gordon Fuglestad	Mette Fimreite Roth
Jan Seland	Norunn Tveit Egenes
Hilde Charlotte Solheim	Harald Sødal
Aslak Wegge	Kristin Ljosland
Birgith Gautschi – ansattrepresentant	Simon Mawdsley - 1. vara
Oliver J. Torkelsen – ansattrepresentant	Linda Evensen - 2. vara

Det har vært avholdt 5 styremøter i 2017 der 49 saker har blitt behandlet. Planene for nytt museumsbygg på Odderøya og magasin har vært gjenganger på sakskartet til styremøtene også i 2017. Arbeidene med å sette i stand D/S Hestmanden, både for seiling for egen maskin og formidling som Norsk Krigsseilmuseum har vært gjenstand for oppmerksomhet i styret gjennom året, sammen med bekymringen om manglende fast statlig driftsstøtte til skipet. Etableringen av et mulig matkultursenter i Odderøya museumshavn er også behandlet grundig av styret. Styret gjennomførte i forbindelse med sitt styremøte i desember sitt årlige dialogmøte med Vest-Agder fylkeskommune. Styret har også fått faglige presentasjoner på tema som markedsføring/kommersialisering, samlingsforvaltning og formidling i museet.

Personale, arbeidsmiljø og administrasjon

Ledelse, ansatte og frivillige i Vest-Agder-museet

Delingen av museet i regionene øst og vest videreføres, og representanter for regionene, sammen med leder for fagseksjonen, direktør og administrasjonssjef utgjør museets øverste ledergruppe. Avdelingslederne for øvrig og lederne av driftsgruppene har deltatt i utvidet ledergruppe som har vært samlet to ganger.

Vest-Agder-museet vokser gjennom økt aktivitet på avdelingene og stor prosjektaktivitet generelt. Ved utgangen av 2017 hadde museet 53 fast ansatte fordelt på totalt 47 årsverk. I tillegg kommer prosjektansatte som arbeider med registrering av samlingene, markedsføring, formidling og i samfunnsrolle-prosjektet. I museets høysesong øker antallet ansatte betydelig i form av fortellere/guider, butikk-, kafé- og vedlikeholdsarbeidere.

Ved årsskiftet 2017/2018 gikk Klaus Jan Olesen over i pensjonistenes rekke. Vi har fått flere nye medarbeidere i året som har gått. Tore Martin Herland begynte i april som økonomi- og sikkerhetsrådgiver, med spesielt ansvar som sikkerhetskoordinator i museet. Registratør Magnhild Aasen gikk over i fast stilling fra november. Kjetil Olsen har også blitt fast ansatt i 50 % stilling som håndverker på Lista museum. Det har vært, og er inne, vikarer i enkelte stillinger i museet, på grunn av permisjoner eller sykefravær.

Samarbeidspartnere

Flere av avdelingene i Vest-Agder-museet har venneforeninger som deltar indirekte eller direkte i driften. På Setesdalsbanen er de frivilliges innsats i togkjøringen avgjørende for driften i sommersesongen, og det legges ned en betydelig frivillig innsats også gjennom resten av året. På Hestmanden benyttes samme driftsmodell som på Setesdalsbanen, med et samarbeidsutvalg med representasjon fra Hestmandens venner og museet, med formål å sikre god dialog og kommunikasjon rundt både restaureringsarbeidene, arbeidene med utstillingene ombord og den videre driftsmodellen for skipet. På flere av avdelingene i museet bidrar frivillige krefter til faglig og sosialt miljø og i form av dugnad.

Eierkommunene og eierstiftelsene i museet utgjør viktige støttespillere i driften av de forskjellige avdelingene. I 2017 har både Stiftelsen Vest-Agder Fylkesmuseum, Stiftelsen Gimle Gård og Stiftelsen Kristiansand kanonmuseum bidratt til videreutvikling og vedlikehold av sine museumsanlegg. Både Mandal og Flekkefjord kommune har vært delaktig i utførelse og finansiering av arbeider på de respektive bymuseene.

Samarbeidsavtalen med Backer og Bang som innebar støtte i arbeidet med markedsføring og sponsorstrategi i Vest-Agder-museet ble avsluttet etter 2017.

Likestilling og mangfold

Museets målsetning er å være en arbeidsplass der det råder likestilling mellom kvinner og menn. Ved årsskiftet 2017/2018 hadde museet 53 ansatte hvorav 24 var kvinner og 29 var menn. Vest-Agder-museets styre besto i 2017 av 4 kvinner og 5 menn. Styret finner på bakgrunn av denne kjønnsfordelingen det ikke nødvendig å iverksette spesielle tiltak med hensyn til likestilling i virksomheten.

Vest-Agder-museet anser seg å være en inkluderende organisasjon preget av mangfold på flere plan. Ansatte av ulike nasjonaliteter og med forskjellig kulturell og aldersmessig bakgrunn sikrer bredde i museumsdriften.

Kompetanseheving

Vest-Agder-museet er en kunnskapsvirksomhet, og de ansatte er gjennom sin kompetanse, erfaring, arbeidsinnsats og motivasjon det viktigste redskapet for å nå organisasjonens mål. Kompetansen og kunnskapen til den enkelte ansatte er et viktig aktivum i museets daglige virksomhet, og det satses bevisst på å videreutvikle både den formelle og den uformelle delen av de ansattes kompetanse. Ansatte i museet har deltatt på nettverkssamlinger og på en rekke seminarer, studier, kurs og møter som bidrar til å øke kompetansenivået både individuelt og generelt i museet. Forskningsukene i fagseksjonen og "bootcamps" for arbeid med samlingsforvaltning gir godt faglig og arbeidsmessig utbytte.

Vest-Agder-museets fokus på museumsetikk og museet som aktiv samfunnsaktør videreføres som en av bærebjeldene i institusjonen, gjennom et samfunnsrollearbeid i samarbeid med andre museer i Norge. Prosjektet omhandler museenes arbeid med samfunnsaktuelle tema som utfordrer og engasjerer.

Sesongansatte i Vest-Agder-museet, som er museets viktigste ansikt utad i hovedsesongen, får grundig opplæring gjennom felles kurs, og gjennom innføring i den enkelte avdelings historie.

Museet har i samarbeid med Fylkeskonservatoren i Vest-Agder fylkeskommune arrangert tre dagkurs i tilstandsregistrering av antikvariske bygninger og i tillegg 6 håndverkerkafeer som også har vært åpne for eksterne deltakere.

På Sjølingstad har man over tid jobbet med kunnskapsoverføring i forhold til laging av hullkorts-mønstre til Jacquardvevene. Målet med kompetansehevingen var å kunne reparere og kopiere de gamle mønstrene vi bruker i dag. Disse er laget av papp og begynner å bli gamle og utslitte, og det er samtidig viktig å ha kjennskap til oppbygningen av ulike grunnbindinger med tanke på fremtiden. Arbeidet med hullkort har resultert i en manual i hullkort slagning og kopiering av eksisterende mønstre.

Vest-Agder-museet har en klar ambisjon om å bringe flere av sine ansatte opp til sertifisering etter Norsk museumsforbunds ordning (Konservator NMF). Egne forsknings-/skriveuker har muliggjort tid til dette, og i 2017 har tre ansatte jobbet målrettet for å få en godkjenning de nærmeste par årene.

I tillegg til at museet er opptatt av å bygge egen kompetanse, har det også vært fokus på å dele museets erfaringer og kunnskap med andre. Museets ansatte har delt sin kompetanse gjennom å holde foredrag, kurs og workshops i blant annet museumsetikk, museets arbeid med samfunnsrolle, gjenstandsregistrering, militærhistorie og bruk av historiske bilder. Flere av foredragene om museumsetikk har blitt holdt i utlandet. Det har blitt laget en film på både engelsk og norsk, som oppsummerer erfaringer tre museer har gjort seg i arbeidet med det samfunnsaktuelle temaet "fattigdom", og filmene er distribuert bredt. Filmens målgruppe er museumsansatte som vil jobbe med informanter om sensitive tema, både i Norge og i utlandet.

Organisasjonsutvikling

Ansatte spredt på mange forskjellige lokasjoner trenger treffpunkter for å styrke sosialt samhold og faglig samarbeid på tvers i organisasjonen. Det har blitt avviklet to fellessamlinger for alle ansatte i Vest-Agder-museet i 2017; en samling 22. mars på Nordberg fort der blant annet museets samfunnsrolle var tema, og en samling 12. desember på Setesdalsbanen med omvisning blant annet på verkstedområdet på Grovane og eksklusiv togtur med servering av julelunsj om bord i togsettet. I tillegg var vi drøyt 40 ansatte på studietur til Newcastle i september, med besøk både til det verdenskjente friluftsmuseet Beamish og til tekstilindustriområdet New Lanark i Skottland, for å nevne noe fra det innholdsrike turprogrammet. På museene kommer vi «bak fasaden» og utveksler erfaringer og knytter kontakt med museumskolleger andre steder. Studieturen, som finner sted annet hvert år, er et naturlig høydepunkt både når det gjelder det sosiale og i forhold til å få nye impulser og ideer.

Det arbeides kontinuerlig med å forbedre organisasjons evne til å fornye seg og sikre at arbeidskraft og andre ressurser blir anvendt på en best mulig og effektiv måte, også med formål å oppnå et lærende organisasjonsmiljø.

Styret har vedtatt å gjennomgå foreslåtte tiltak i organisasjonsprosjektet fra 2012 som ledd i arbeidet med ny strategisk plan.

Arbeidsmiljø (HMS)

Et godt, utviklende og inkluderende arbeidsmiljø utgjør et solid grunnlag for virksomhetens suksess. I Vest-Agder-museet bestrebes god intern informasjonsflyt og kontinuerlig kommunikasjon mellom ansatte og ledelse for å oppnå medvirkning og eierskap, og det legges vekt på sosiale og faglige aktiviteter som kan bidra til et godt arbeidsfellesskap på tvers. I 2017 ble et nytt, internt nyhetsbrev etablert, med jevnlig informasjon ut til de ansatte om hva som skjer i museet; personalnytt, utstillinger og aktiviteter, faglige eller administrative tiltak og annet som kan være av interesse.

Museet er IA-bedrift (IA = inkluderende arbeidsliv) og legger til rette for arbeidstrening og praksisplasser for personer fra NAV/andre tiltaksbedrifter der det er mulig.

Agder Bedriftshelsetjeneste har i 2017 fulgt opp helse- og arbeidsmiljøundersøkelsene på Sjølingstad Uldvarefabrik og Kristiansand museum. For øvrig har bedriftshelsetjenesten deltatt i AMU-møtene, bidratt med støtte i enkeltsaker og deltatt på vernerunder.

Det totale sykefraværet i 2017 har ligget på 7,1 %, hvilket innebærer en økning fra 6,2 % i 2016. Dette er en del høyere enn målsetningen i museets handlingsplan for inkluderende arbeidsliv (IA) på 5,6 % sykefravær. Fraværet er fulgt opp av ledelsen i samarbeid med Bedriftshelsetjenesten.

Ordningen med mulighet til å trene i arbeidstiden benyttes av en rekke av de ansatte, og må anses å ha positiv virkning på trivsel og helse. Museet er også medlem i Bedriftsidretten i Vest-Agder, noe som gir ansatte mulighet til å delta i en rekke forskjellige sportslige aktiviteter gjennom året. I oktober 2017 stilte vi igjen med tre spreke mixlag i Oljestafetten!

Arbeidsmiljøutvalg

Vest-Agder-museet har et arbeidsmiljøutvalg som i 2017 har bestått av Thorunn Lunde (ansatterepresentant), Oliver J. Torkelsen (ansattes representant/hovedverneombud), John Olsen og Gro Eikeland (arbeidsgiverrepresentanter). Det er arbeidstakersiden som har hatt leder- og sekretærfunksjonen i AMU gjennom året. Agder Bedriftshelsetjeneste har også deltatt på møtene.

Det har vært avholdt 4 møter i AMU i 2017 med fokus blant annet på følgende saker:

- Sykefravær og oppfølging av dette i tilfellene der fraværet anses å ha sammenheng med arbeidsmiljøet.
- HMS/internkontroll generelt.
- Helse- og arbeidsmiljøundersøkelser, vernerunder og andre saker fra Agder Bedriftshelsetjeneste.
- Løpende orientering og behandling av saker av relevans for arbeidsmiljøet generelt i museet.

Påvirkning av det ytre miljø

Driften av Setesdalsbanen er av en slik art at noe utslipp i forbindelse med museumstogkjøring er uunngåelig. Som museumsbane bruker vi likevel minimalt med kull pr. passasjer og strekningen Grovane – Røyknes ser ut til å være akkurat passe lang ift. å oppnå optimal utnyttelse av trekraft. Fyring med dieselolje i verkstedet medfører også utslipp og det arbeides med utfasing av denne varmekilden. Utover dette forsøker virksomheten å opptre på en måte som i minst mulig grad kan forårsake noen ytre skadelig påvirkning av miljøet. Det arbeides også med diverse enøk-tiltak i lokomotivstallen, platehall for varmt arbeid samt vann- og oljeutskiller fra verkstedet. På Sjølungstad Uldvarefabrik forekommer utslipp fra fyrkjelen, mens alt vaskevann som kan forårsake forurensning går gjennom renseanlegget før utslipp. D/S Hestmanden har dampkjele med oljefyring og forurenser noe når denne er i bruk. Ved kai er skipet koblet til landstrøm for å begrense utslippene. Utover dette bidrar ikke museets avdelinger til skadelig påvirkning av det ytre miljøet.

Ledelse og administrasjon

Administrasjonen har bestått av direktør, administrasjonssjef, økonomi- og sikkerhetsrådgiver, regnskapsansvarlig i 80 % stilling, markeds konsulent i 75 % og konsulent i 20 % stilling. Administrasjonen bistår avdelingene med budsjett/regnskap og økonomistyring, innkjøp/anskaffelser, markedsføring, sikringstiltak, personalsaker og felles administrative rutiner. Også fellesrutiner innen HMS, IKT og forsikring koordineres av administrasjonen. En arbeidsgruppe for økonomi- og administrasjon fungerer på tvers i organisasjonen og arbeider med standardisering av rutiner i museet.

Administrasjonen har jevnlig kontakt med eierkommuner og eierstiftelser og deltar som sekretær/observatør i en rekke av styrene for disse. I tillegg deltar administrasjonen i samarbeidsutvalgene (mellom museet og venneforeningene) både på Setesdalsbanen og D/S Hestmanden. I 2017 har administrasjonen brukt mye tid på planlegging av det nye museumsbygget og nytt magasin og på ferdigstillelsen av D/S Hestmanden og åpning av Norsk krigsseilermuseum 26. juni.

Arbeid i fagseksjonen

Fagseksjonen samler ansatte som har sine primære arbeidsoppgaver knyttet til forskning, forvaltning og formidling. Avdelingsledere med konservatorkompetanse inngår ikke i fagseksjonen, men deltar i arbeidsgrupper som har faglig fokus. I 2017 bestod fagseksjonen av 14 ansatte, derav ni konservatorer, en designer, en fotograf, en museumsrådgiver og to registratorer. I tillegg har vi hatt

tilknyttet oss hjelp for digitalisering av historiske bilder. Blant konservatorene var også leder for fagseksjonen, museets formidlingsansvarlig, militærhistoriker, konservator med ansvar for plastbåtsatsing og prosjektansvarlig for Hestmanden. Fagseksjonen har som oppgave å koordinere, følge opp og støtte opp under det faglige arbeidet i avdelingene, samt initiere og gjennomføre overordnede prosjekter forankret i seksjonen.

Utfordringer

Økonomisk handlingsrom

Det foreligger en forventning til at et stort regionalt museum, med nasjonale oppgaver, skal være oppdatert og profesjonelt i sitt arbeid. Dette fordrer et økonomisk handlingsrom som ikke finnes i dag. At Kulturdepartementet i perioden 2015 – 2017 har lagt indeksreguleringen på driftstilskudd på rundt 50 % av reell lønns- og prisvekst bidrar vesentlig til å forverre denne situasjonen. En kostbar pensjonsordning bidrar ytterligere til å begrense handlingsrommet. Statsbudsjettet for 2018 legger opp til en justering som fremdeles ligger under reell lønns og prisvekst. Vest-Agder-museet opplever at staten i liten grad tar hensyn til de ulike museenes portefølje av typer avdelinger og kulturminner. Vest-Agder-museet forvalter mange teknisk-industrielle kulturminner og kulturminner med særlige krav til sikkerhetssystemer og sertifisering (Hestmanden, Setesdalsbanen og ammunisjons-jernbanen på Møvik). Disse er svært ressurskrevende å drifte. Styret forutsetter at staten hensyntar dette i kommende budsjetter.

Det arbeides kontinuerlig med å øke egeninntjeningen for å avhjelpe situasjonen. Blant annet har det også i 2017 vært et samarbeid med konsulentfirmaet Backer & Bang knyttet til posisjonering og strategisk markedsføring. Stillingen som markedsfører (ny 2016) har også bidratt til økt fokus på dette området. Vest-Agder-museet er en aktiv søker på eksterne prosjektmidler, dette vil imidlertid ikke kunne kompensere for en lav indeksregulering over år. Lav indeksregulering rammer grunnfunksjonene i museet (f.eks. vedlikehold av ikke-antikvariske bygg, gjenstandsforvaltning og skoleformidling). Museet har arbeidet aktivt med å skaffe private sponsorer, men blant annet på grunn av krisen i oljeindustrien er dette markedet nærmest "tørket opp" i regionen.

Bygningsvern

Vest-Agder-museet forvalter 128 bygg, hvor av 102 antikvariske (freda eller verneverdige). Det er et stort etterslep på vedlikeholdet av disse. Museet har de siste årene prioritert bygningsvern, så også i 2017. Ekstra midler fra Kulturdepartementet, Vest-Agder fylkeskommune og enkelte kommuner gir mulighet for et mer langsiktig og målrettet arbeid. Dette har ført til at alle antikvariske bygg i Flekkefjord nå har et normalt vedlikeholds nivå. Det drives imidlertid fremdeles "brannslukking" ved Kristiansand museum, Lista museum og Andorsengården i Mandal knyttet til å sikre tak som lekker, utbedre grunnen som byggene står på, samt fjerne vegetasjon som holder på fukt. Det er fremdeles ikke nok ressurser til at museet både kan opprettholde et godt løpende vedlikehold, samtidig som man ruster opp de byggene hvor forfallet allerede er kommet langt. Det er også en utfordring med dårlige verkstedsfasiliteter som gjør arbeidet mer tungvint og tidkrevende enn nødvendig. Ved Setesdalsbanen har det vært mulig å drive mer systematisk bygningsvern med støtte fra Bane NOR. Det samme har vært tilfelle ved Sjølingstad Uldvarefabrik gjennom midler fra Riksantikvaren.

Situasjonen kan oppsummeres slik:

Antall bygg Vest-Agder-museet benytter totalt	128
Antall antikvariske bygg som inngår i Vest-Agder-museet (fredede eller verneverdige bygg)	102
Antall antikvariske bygg hvor Vest-Agder-museet/andre/uavklart har vedlikeholdsansvar (og finansieringsansvar)	87/12/3

Antall antikvariske bygg hvor Vest-Agder-museet/andre/uavklart har vedlikeholdsansvar og hvor byggene har "normal vedlikeholdsstandard"	33/11/0
Totalt antall antikvariske bygg med vedlikeholdsetterslep	58

Oppdaterte museumsbygg, publikumsfasiliteter og universell utforming

Museet har mange viktige historier å formidle og mange verdifulle gjenstander å vise frem. Dessverre har museet i dag få visningsflater som tilfredsstiller dagens krav til klima, sikkerhet og tilgjengelighet for publikum. Dette gjør at det er mange av våre egne gjenstander vi ikke kan stille ut, og det å hente inn utstillinger fra andre museer er tilnærmet umulig. Dette gjelder i flere av byene, men ikke minst i Kristiansand.

Nytt museumsbygg på Odderøya

Med bakgrunn i forholdene redegjort for ovenfor, gjennomførte museet i 2017 en arkitektkonkurranse og et påfølgende skisseprosjekt for et nytt museumsbygg på Odderøya i Kristiansand. Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune og Vest-Agder-museet har delt på kostnadene knyttet til arkitektkonkurranse, skisseprosjekt og planlagt forprosjekt (2018). Arkitektkonkurransen ble gjennomført som en plan og designkonkurranse med prekvalifisering. Totalt 51 arkitekter/sammenslutninger av arkitekter fra 11 ulike land søkte om prekvalifisering. Fem ble valgt ut til å gå videre: Helen og Hard, Reulf Ramstad og Transborder fra Norge, BIG and Elements (Danmark og Norge) og Lahdelma & Mahlamäki (Finland). En jury på åtte personer kåret til slutt Helen og Hard og deres forslag "Navet" som vinneren.

Ett nytt museumsbygg på Odderøya vil være en vesentlig forbedring av dagens utstillingsfasiliteter og åpne for å både kunne stille ut flere egne gjenstander og låne inn utstillinger fra andre museer. Vest-Agder-museet anser nytt museumsbygg og magasin som to sider av samme prosjekt. Det vil være en prioritert oppgave i 2018 å arbeide for finansiering av disse byggene.

Magasinsituasjonen

Vest-Agder-museet forvalter rundt 60 000 gjenstander og 228 000 fotografier. På Lista er det etablert et moderne magasin med klimaregulerte haller for mindre og mellomstore gjenstander. Dette dekker behovet for den vestre delen av fylket, samt for hele museet når det gjelder foto. Kristiansand museum leier et større lagerlokale i Vågsbygd, men dette er for lite, og en del gjenstander oppbevares derfor under svært utilfredsstillende forhold i museumsbygget på Kongsgård og i et kaldt lager samme sted. Magasinet knyttet til Setesdalsbanen er også lite egnet. Større gjenstander oppbevares dels i en leid hangar på Lista, dels i haller og dels ute på Setesdalsbanen. På Setesdalsbanen er situasjonen i ferd med å bli bedre. I 2014 ble det bygd ny hall for de gamle vognkassene. I 2015 ble arbeidet med ny hall for "gult materiell" (rullende materiell knyttet til vedlikehold av bane/infrastruktur) startet opp. Hallen ble fullfinansiert i 2017 og ferdigstilles i 2018. Det arbeides nå med forprosjekt for ny godsvognhall for også å kunne få de siste vognene under tak.

Museet søkte om støtte til nytt magasin gjennom ordningen "Nasjonale kulturbygg" på statsbudsjettet for 2018, men nådde ikke opp. Forprosjektet for nytt magasin er ferdig, og museet vil søke på nytt sammen med midler til nytt museumsbygg som del av statsbudsjettet for 2019. Andre finansieringsløsninger for nytt magasin vurderes også.

Samlingsforvaltning - registrering

Registreringsprogrammet Primus har ved enkelte avdelinger vært brukt i mange år allerede, og det jobbes fortsatt med å samkjøre registreringen, å rydde opp i tidligere feil- eller dobbeltregistreringer og å øke antallet av gjenstander som er registrert. Av museets ca. 60 000 gjenstander er nå 16 616 registrert i Primus, og det er en økning på 656 gjenstander. Samtidig har flere nye samlinger blitt tatt inn, samt at gjenstander fra ubemannete museer har blitt registrert i eksterne systemer.

Det omfattende arbeidet innen samlingsforvaltning er ikke realistisk å få til uten å organisere arbeidet som et prosjekt med ekstra innleid personell, noe som krever større økonomisk handlingsrom. Museet har gjennomført en målrettet satsing innen dette fagområdet også i 2017, ved hjelp av to prosjektstillinger som registratorer. I prosjektperioden ble det igjen oppdaget flere uregistrerte samlinger, samt gjenstander som ikke bare måtte registreres, men også konserveres og flyttes umiddelbart. Behovet for bedre oppbevaring, registrering og organisering av samlingene er fortsatt stort, til tross for målrettet og suksessfullt arbeid, bootcamps og involvering av konservatorene i registreringsarbeidet.

Kunnskapsoverføring knyttet til handlingsbåren kunnskap

Vest-Agder-museet preges av mange avdelinger og funksjoner knyttet til håndbåren kunnskap, det vil si kunnskap som vanskelig lar seg dokumentere utover at den går fra person til person. Dette gjelder særsilt aktiviteten på Sjølingstad, driften på Setesdalsbanen samt mye av bygningsvedlikeholdet og restaureringsarbeidene som foregår på avdelingene.

På Sjølingstad Uldvarefabrik har det vært lagt ned et stort arbeid i å utvikle manualer og dokumentasjon som kan støtte opp under opplæringen av nytt personell. Det er imidlertid utfordrende at funksjoner som tidligere ble løst av mange, nå løses av noen få. Kunnskapsoverføring og dokumentasjon er et tidkrevende arbeid som trekker personell ut av den daglige driften og følgelig i en periode krever økte ressurser. Det bør arbeides videre med å involvere flere personer i de ulike prosessene, slik at flere sitter på parallell kunnskap. Museet har også som satsingsområde å utvide erfaringsutvekslingen mellom de ulike teknisk-industrielle kulturminnene og innen bygningsvernet.

Driftsmidler Hestmanden

D/S Hestmanden ble en del av Vest-Agder-museet fra 1. januar 2016. Fra styrets side lå en forutsetning om sikkerhet for driftsmidler til grunn for konsolideringen. Den statlige andelen kom imidlertid ikke i statsbudsjettet for 2017. I Statsbudsjettet for 2018 lå det inne en økning i driftsmidler på 4 millioner kroner. Dette er i underkant av 50 % av hva som trengs for å vedlikeholde skipet, sikre en forsvarlig formidling og opprettholde skipets sertifikater.

Manglene driftsmidler er en stor bekymring for museet. Bevilgningene som kom i 2015 og 2016 til å gi skipet et nytt innhold (utstillinger og formidling) og for å sette skipet i stand til å seile for egen maskin, har skapt store forventninger langs hele kysten om at Hestmanden skal bli et minnesmerke for hele landet. Både Vest-Agder-museet, Hestmandens venner og Stiftelsen Hestmanden er skuffet over at disse tilskuddene ikke følges opp slik at forventningene kan innfris. Skipet står nå i fare for igjen å bli liggende fast ved kai, med et stadig økende vedlikeholdsetterlep som vil kreve nye prosjektmidler.

Takk til ansatte, frivillige og samarbeidspartnere

Det skjer mye i Vest-Agder-museet, både når det gjelder aktiviteter, utstillinger, skoleopplegg og nye tilnærminger til publikum. Samspillet og samarbeidet mellom ansatte, frivillige og andre samarbeidspartnere fungerer godt og sammen skaper vi et tilbud som blir lagt merke til! Kvaliteten på arbeidet er høy, vi har vært synlige i media og samfunnet generelt, og vi står også i 2017 i front i det norske museumslandskapet i å ta opp vanskelige tema!

Dette hadde vi ikke klart uten dedikerte ansatte, motiverte frivillige og positive samarbeidspartnere og styret i Vest-Agder-museet retter en stor takk til alle for innsatsen i 2017!

Økonomiske forhold

Styret betrakter Vest-Agder-museets økonomiske situasjon som utfordrende, spesielt med tanke på grunnfunksjonene i museet og mulighetene for videre utvikling og realisering av visjoner og mål. Det arbeides på flere områder for å endre situasjonen, både for å oppnå økt økonomisk støtte fra offentlige tilskuddsytere på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt hold, og for å øke museets egeninntjening. Vest-Agder-museet har en høy andel av de totale ordinære driftsmidlene bundet opp i lønn og sosiale utgifter. Spesielt utgjør dagens ytelsesbaserte pensjonsordning en stor byrde for museets totale økonomi og handlingsrom.

Gaveforsterkning fra Kulturdepartementet

Kulturdepartements ordning med gaveforsterkning på private gaver har også i 2017 gitt uttelling for Vest-Agder-museet. Private gaver fra Stiftelsen for store kulturbygg i Kristiansand og Stiftelsen UNI på tilsammen kr. 1 300 000 til reetablering av ammunisjonsjernbanen på Kristiansand kanonmuseum utløste kr. 325 000 i gaveforsterkningsmidler.

Årets resultat

Årets totale inntekter, inklusive finansinntekter, utgjorde 73 105 571 kroner. Tallet inkluderer prosjekttilskudd fra diverse offentlige og private tilskuddsytere. Tilsvarende utgjorde årets kostnader, inklusive renteutgifter, 77 501 073 kroner. Til sammen gir dette, korrigert for avskrivninger, et netto driftsresultat på - 3 480 543 kroner. Reelt resultat, etter bruk og avsetning i bundne fond, utgjør - 1.870.268 kroner. Diverse tiltak – også deler av investeringer – er i 2017 finansiert gjennom bruk av disposisjonsfond, som er redusert fra 4,70 millioner kroner ved utgangen av 2016 til 2,45 millioner på samme tidspunkt i 2017. Spesielt merforbruk til restaureringen av passasjervogn Co. 333 på Setesdalsbanen og istandsettingsarbeidene på D/S Hestmanden bidrar til denne utviklingen. Oppnådde egeninntekter i 2017 ligger på omtrent 11 % av de totale driftsinntektene.

Driftsresultatet for 2017 er svekket med totalt 870 120 kroner, hvorav 301 214 kroner på grunn av premieavvik på pensjonsinnbetalinger til KLP for 2016, utgiftsført i 2017, og aktuarberegning av premieavviket for 2017, hvorav sistnevnte, 568 906 kroner, inntektsføres i 2018. Pensjonspremie og pensjonskostnader har de siste årene vært sterkt økende og vanskelige å kostnadsberegne i museumssektoren, og fremtidige pensjonsforpliktelser dekkes ikke av avsatte pensjonsmidler. Underdekningen utgjør ved utgangen av 2017 kr. 8 747 629 inkl. arbeidsgiveravgift og medfører en latent, fremtidig forpliktelse.

Avvik mellom årsregnskap og justert budsjett 2017

I tabellen under redegjøres det for de mest betydelige avvikene mellom årsregnskap og justert budsjett 2017, for museet samlet (alle beløp i kroner):

Kontogruppe	Regnskap 2017	Budsjett 2017	Kommentar
Salgsinntekter	7 955 421	5 670 000	Billettsalg på Setesdalsbanen gir et betydelig positivt avvik mot budsjett. I tillegg har Sjølingstad, Kristiansand museum, Kanonmuseet og Mandal Museum også erfart positive avvik mot budsjett.
Refusjoner inkl. sykepenger	1 214 041	60 000	Refusjon for sykepenger budsjetteres i utgangspunktet ikke og regnskapstallene utgjør dermed et avvik.

Driftsutgifter	12 467 419	12 621 174	Samlet sett er driftsutgifter som budsjettert men innenfor enkelte avdelinger er det avvik mellom regnskap og budsjett. På Setesdalsbanen er det avvik knyttet til noe lavere kostnader for togdrift enn budsjettert. Kristiansand museum har høyere kostnader enn budsjettert, dette skyldes hovedsakelig prosjektfinansierte, ikke budsjetterte kostnader knyttet til vedlikehold av uteareal.
Varekjøp	1 437 703	1 191 000	Også i 2018 er det spesielt Sjølingstad og Setesdalsbanen som har erfart høyere varekjøpskostnader enn budsjettert, som også henger sammen med høyere varesalg enn budsjettert.
Lønn og sosiale utgifter	37 221 804	34 866 277	Prosjektfinansierte, ikke-budsjetterte personalkostnader knyttet til restaurering og formidling om bord på Hestmanden, samt høyere variable lønnskostnader enn budsjettert knyttet til sesongansatte utgjør hoveddelen av avvik mot budsjett. Posten inkluderer også premieavvik på ansattes pensjonsordning, som i 2017 svekker resultatet med totalt 870 120 kroner.
Vedlikehold og utvikling driftsmidler	17 153 309	11 377 478	Avviket skyldes hovedsakelig bruk av bundne fonds som ikke er inkludert i budsjettet. Dette knyttes blant annet til rehabilitering av passasjervogn Co. 333, bygging av hall for gult togmateriell, rehabilitering lokstall på Setesdalsbanen samt restaureringskostnader Hestmanden.
Inventar og utstyr	1 507 526	482 000	Faktiske kostnader mot budsjett er høyere enn budsjetterte, dette skyldes primært innkjøp knyttet til formidling om bord på Hestmanden, kostnader vedrørende istandsetting av utstillingslokaler på Vestre Lasarett, samlingsforvaltning, samt istandsetting Andorsen-gården.
Aktiviteter/prosjekter	1 167 363	3 826 000	Avviket skyldes hovedsakelig lavere kostnader enn budsjettert knyttet til forskjellige prosjekter, som delvis er forskjøvet til 2018.
Merverdiavg. ref. og betalt	3 804 352	2 500 000	Høyere kostnader enn budsjettert primært knyttet til Hestmanden, medfører høyere mva-kompensasjon enn budsjettert.

I kapitalregnskapet forekommer det også avvik mellom regnskap 2017 og justert budsjett. I alt kr. 4 019 203 er investert mot budsjett kr. 830 000. Avviket skyldes investeringer knyttet til arkitektkonkurranse vedrørende nytt museumsbygg på Odderøya, nytt høytrykksbord til konserveringsverksted, samt investeringer i generator og AV-utstyr til Hestmanden og ytterligere innkjøp til Kanonmuseet er klassifisert som investering.

Det vises til regnskap 2017 med noter i det følgende for ytterligere detaljer.

Grunnlag for videre drift

Vest-Agder-museets egenkapital var ved utgangen av 2017 nesten 43,38 millioner kroner, hvorav fri egenkapital avsatt i disposisjonsfond utgjorde 2,45 millioner kroner og nesten 21,36 millioner kroner var avsatt i bundne driftsfond (hvorav drøye 11 millioner gjelder prosjektmidler øremerket Hestmanden). Styret anser museets likviditet for å være god.

Vest-Agder-museet har begrenset økonomisk handlefrihet innenfor rammen av ordinære driftsmidler – spesielt med tanke på drift av D/S Hestmanden - men med fortsatt fokus på økt egeninntjening og mulighet for private gaver og tilskudd, mener styret og ledelsen at forutsetningen for fortsatt drift og utvikling av museet er til stede. Årsregnskapet er satt opp under denne forutsetning.

Revisors utkast til beretning – se eget vedlegg

REGNSKAP 2017 – se eget vedlegg

Styret for Vest-Agder-museet IKS

Odderøya, 5. mars 2018

Toril Runden, styreleder

Sally Vennesland, nestleder

Egil Normann Eek

Gordon Fuglestad

Jan Seland

Hilde Charlotte Solheim

Aslak Wegge

Birgit Gautschi

Oliver J. Torkelsen

John Olsen, direktør